

2.7.2014

PAREMPI HIETSU-OSALLISUUSPAJA

Johanna Kaunisvaara

Tiivistelmä

Moni osallisuuspajaan osallistuneista nuorista ajatteli, ettei ministeriöiden tiedotus ole tehokasta eikä varsinkaan nuoria tavoittavaa. Ratkaisuksi ongelmaan ehdotettiin sosiaalisen median hyödyntämistä sekä erilaisten verkko- ja mobiilisovellusten käyttöönottoa. ”Julkishallinnon pitää tulla sinne, missä nuoret jo ovat”, ehdotettiin useammassa kommentissa.

Monissa kommentteissa nostettiin esille myös koulutuksen merkitys nuorten osallisuuden lisäämisessä. Esimerkiksi yhteiskuntaopin tunteja toivottiin enemmän peruskouluun ja lisäksi ne haluttaisiin tuoda lähemmän käytännön elämää.

Monen mielestä myös henkinen välimatka virkamiesten ja nuorten välillä koettiin esteeksi nuorten osallistumiselle: kapulakieli, virallisuus ja asioiden esittäminen vakavalla tavalla todettiin ongelmiksi. Nuorten mielestä huomiota tulisi kiinnittää myös nuorten tasa-arvoiseen edustavuuteen, minkä vuoksi olisikin tärkeää tavoittaa myös nuorisovaltuustojen ja -järjestöjen ulkopuoliset nuoret. Osallisuuspajaa kiiteltiin ja sen kaltaisia tapahtumia toivottiin lisää.

Saavatko nuoret tarpeeksi tietoa ministeriöiden työstä? Mistä aiheesta ja miten haluttaisiin tietoa?

Yleinen mielipide nuorten keskuudessa oli se, että tietoa ei ole tarpeeksi tai ainakaan se ei ole helposti löydettävissä, jolloin nuorten pitäisi itse olla aktiivisia. Myös koulun ja kasvatuksen merkitystä korostettiin tiedonhaussa. Erityisesti toivottiin lisää yhteiskuntaopin tunteja ja niiden sisällön kehittämistä ja muokkaamista käytännönläheisemmäksi. Kapulakieli ja pitkät tiedotteet koettiin ongelmaksi tiedon ymmärtämisessä. Monessa kommentissa tuotiin esille ajatus siitä, että infon tulee olla siellä missä nuoretkin ovat. Esimerkiksi koulujen ja julkishallinnon välistä yhteydenpitoa ja yhteistyötä voisi lisätä. Myös medianäkyvyys ja sosiaalinen media mainittiin yhdeksi ratkaisuksi.

Tietoa haluttiin siitä, mitä ministerit ja virkamiehet tekevät ja miltä ministeriön normaali työpäivä näyttää. Myös se kiinnosti, mitä jonkin hankkeen tai projektin nimissä käytännössä tapahtuu. Muutamat halusivat myös tietää, miten itse pystyy vaikuttamaan asioiden valmisteluun.

- Eivät saa. Tiedon pitäisi olla helposti lähestyttävää ja yksinkertaisessa muodossa – olivatpa aikuisia tai ei!
- Ongelmana nuorten vähäinen kiinnostus yhteisiä asioita kohtaan. Tieto tulee muokata mielenkiintoiseksi ja sellaiseksi, että siihen törmää myös vahingossa.
- Jokaiselle ministerille ”kansalaisesittely” verkkoon säännöllisin väliajoin: kertoo online, mitä ”puuhaillut” ja kansa twiittaa, chättää ja kyselee
- Nuoret tarvitsevat ylipäättänsä enemmän tietoa yhteiskunnasta ja sen toiminnasta. Tämä kaikki kuuluisi yhteiskuntaopin tunneille, mutta eipä siellä kaikkea ehditä käydä.

Missä ja miten virkamiehet voisivat olla vuorovaikutuksessa nuorten kanssa?

Osa nuorista ajatteli, että seminaarit, nuorille järjestetyt tilaisuudet ja avoimet tapahtumat olisivat hyviä keinoja lisätä nuorten ja virkamiesten välistä kanssakäymistä. Myös nuorisovaltuustot ja opiskelijajärjestöt voisivat toimia nuorten ja ministeriöiden välillä.

Ongelmaksi voisi kuitenkin muodostua se, että vain yhteiskunnallisesti aktiiviset nuoret pääsisivät ääneen. Jotkut arvioivatkin, että paras tapa lisätä vuorovaikutusta olisi se, että virkamiehet tulisivat paikkoihin, joissa nuoret ovat jo valmiiksi: koulut, harrastukset, vapaa-ajanviettopaikat, nuorten tapahtumat. Myös sosiaalisen median ja sähköisen toimintaympäristön tärkeys mainittiin; esimerkiksi ehdotettiin nettipoliisi Fobban tyyppistä toimijaa julkishallintoon. Monet toivoivat konkretiaa ja rentoutta virkamiesten toimiin.

- Voisivathan virkamiehetkin jalkautua vaikkapa nuorisotaloille tai harrastusareenoille silloin tällöin juttelemaan omista työasioistaan.
- Tällaisessa tilaisuudessa tulemalla nuorten kanssa samaan pöytään eikä istumalla takarivissä.
- Keksi lakialoite -kilpailu nuorisovaltuustoille/oppilaskunnille/nuorisoryhmille
- Esim. kouluissa perustettaisiin ryhmät, jotka voisivat tulla tilaisuuksiin ja kertoa eteenpäin kouluissa, mitä esim. käytiin läpi ja saatiin aikaiseksi
- Tehokkain keino on pitää tilaisuus koulussa kesken oppitunnin.
- Kuulemiset mahdollistavat paremman vuorovaikutuksen, sähköinen työskentely mm. alueellisen tasa-arvon
- Rennosti vaan, liika jäykkyys ei auta mihinkään. Nuorten on saatava kokea itsensä ja ajatuksensa arvostetuksi. Asennemuutos.

Mihin aiheisiin nuorten tulisi saada vaikuttaa ministeriöissä?

Osan mielestä nuorten tulisi saada vaikuttaa kaikkiin hankkeisiin ja lakeihin, jotka koskevat juuri sillä hetkellä suoraan heitä. Toiset taas ajattelivat, että nuorten tulisi saada osallistua kaikkiin valmistelutöihin, jotka vaikuttavat heihin myös tulevaisuudessa aikuisina. Tärkeimpinä teemoina pidettiin koulutusta ja sen sisällön suunnittelua, hyvinvointia, työllistymistä ja yhteiskunnallista osallistumista. Monien kommentteissa korostui ajatus nuorten vaikuttamisesta jo asian valmisteluvaiheessa.

- Nuoriin liittyviin asioihin sekä heidän lähitulevaisuuteensa liittyviin päätöksiinsä.
- Lähes kaikki päätöksenteko koskettaa nuoria, suoraan tai välillisesti. Keskeisimpiä ovat koulutus, nuorisoasiat, myös yhdyskuntasuunnitteluun liittyvät asiat.
- Nuoristakin tulee aikuisia, onko oikein, että tulevaisuuteen vaikuttaviin asioihin ei saa olla sananvaltaa? Kaikilla ei välttämättä ole kaikkeen mielipidettä, mutta mahdollisuus on oltava.
- Ei rajoiteta mitään ”nuorten aiheita”, vaan yritetään aidosti integroida nuoret osaksi päätöksentekojärjestelmää.

Millä tavalla nuorten pitäisi voida vaikuttaa ministeriöiden työhön?

Nuoret pitivät osallisuuspajasta ja sen tarjoamasta vaikuttamismahdollisuudesta ja toivoivatkin lisää samankaltaisia kuulemistilaisuuksia. Tällöin tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota nuorten alueelliseen edustavuuteen. Monet ehdottivatkin sosiaalisen median ja sähköisten työkalujen hyödyntämistä kuulemisessa ja kommentoinnissa. Jälleen koulu-

jen merkitys korostui ja ehdotettiin, että yhteiskuntaopin tunneilla voitaisiin toteuttaa kyselyjä nuorille tai kouluryhmät voisivat vierailla ministeriöissä. Tärkeäksi koettiin myös vaikuttamismahdollisuus jo asioiden valmisteluvaiheessa.

- Kuulemisen/vaikuttamisen tulee olla alueellisesti kattavaa, vaikka ministeriöt ovatkin Helsingissä
- Nuorten tulisi olla tyytyväisiä heitä koskeviin lakisäädöksiin ennen kuin ne tulevat voimaan
- Suora palautekanava vaikka nettiin, jota voisivat hyödyntää niin nuoret kuin järjestöt
- Suurten asioiden valmisteluun jo niiden valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa!
- Istun juuri tilaisuudessa, joka on hirvittävän hyvä esimerkki!
- Hyvin helposti käy niin, että osallistetaan hyvin kapeaa joukkoa, joka koostuu lähinnä jo ”yhteiskunnallisesti aktiivisista” nuorista.

Mikä tekisi osallistumisesta ja vaikuttamisesta helpompaa valtakunnallisissa asioissa?

Jälleen koulutuksen ja kasvatuksen merkitys korostui, ja nuoret mainitsivat esimerkiksi nuorisovaltuustot osana demokratiakasvatusta. Myös hallinnon avoimuus ja aktiivinen kansalaisten kuuleminen mainittiin osallistumista helpottaviksi keinoiksi: verkko- ja mobiilisovellusten avulla nuoria olisi mahdollista osallistaa matalan kynnyksen toimintaan. Osallisuuspajan tapaisia kuulemistilaisuuksia toivottiin myös lisää. Toive selkeästä, ytimekkästä ja yleiskielisestä informaatiosta nousi monessa kommentissa esille. Yleisesti ottaen vaikuttamismahdollisuuksista tulisi tehdä näkyvämpiä ja tunnetumpia.

- Tehdään prosessi yksinkertaisemmaksi ja tutuksi nuorille. Esim. sovellut johon saa jättää nimelle ja nimettömästi parannusehdotuksia koulun ja kunnan asioihin.
- Koulutus siitä, miten voi vaikuttaa. Kasvatus. Myös miten voi vaikuttaa vähemmän ”näkyvällä” tavalla ilman asemaa esim. nuorisovaltuustossa.
- Onko kouluissa nykyään keskustelua ajankohtaisista asioista, jota kautta tietoa ja ymmärrystä + siten myös vaikuttamismahdollisuuksia tulisi lisää?
- Yhteiskuntaopin lisääminen koulussa ja muokkaaminen käytännönläheisemmäksi ja innostavammaksi.
- Digitaaliset kanavat ovat ehkä jo kunnossa (demokratia.fi), mutta tuntevatko nuoret niitä?

Mikä tekisi ministeriöiden virkamiesten lähestymisestä helpompaa?

Monet nuoret kokivat, että kuilu virkamiesten ja nuorten välillä on iso, mikä osaltaan koetaan esteeksi lähestyä virkamiehiä. Julkishallinto ja sen tiedotuskanavat koetaan epäselviksi ja kankeiksi eikä nuorilla ole varmuutta, mistä ja miten löytää oikea virkamies tietylle asialle. Sosiaalisen median ja verkkosovellusten hyödyntäminen nousi monen kommentissa esille. Virkamiesten toivottaisiin olevan aktiivisempia myös tavallisessa mediassa, mikä lisäisi hallinnon avoimuutta. Moni ehdotti lisäksi tapaamisia nuorisojärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen sekä julkishallinnon välillä – virkamiesten pitäisi mennä sinne, missä nuoret jo ovat.

- Enemmän kontakteja ja kanssakäymistä vaikka yhteisten kokousten kautta.
- Lähestymistä helpottaisi, jos tietäisi, mikä asia on kenenkin toimenkuvaa ja mitä he oikeastaan tekevät
- Ministeriöiden sivuille asiakaspalvelu-chat
- käsitys siitä, että ovat vain virkaa hoitavia ihmisiä, eivät yli-ihmisiä

Mitä ohjeita virkamiehille pitäisi antaa nuorten osallisuudesta ministeriöissä?

Nuorten mielestä on tärkeää, että nuorten tasa-arvoinen edustavuus otettaisiin huomioon heitä kuultaessa: esimerkiksi opiskelija- ja nuorisojärjestöaktiivien lisäksi tulisi kuulla myös vähemmän aktiivisia nuoria. Tämä onnistuisi sähköisten sovellusten avulla tai jalkautumalla nuorten pariin. Nuoret toivovat myös kunnioitusta julkishallinnon puolelta omia mielipiteitä kohtaan. Kommentissa nousi esille ajatus siitä, että nuorten kuuleminen toisi valmisteluprosessiin uutta näkökulmaa. Tärkeäksi koettiin myös se, että nuoret näkisivät valmisteluprosessien konkreettisia lopputuloksia.

- Selkeitä ohjeita siitä, miten esim. lakivalmistelussa ja eri hankkeissa voidaan käydä keskustelua ja kuulla nuorten näkemyksiä.
- Että nuori voi ja saa osallistua ja vaikuttaa. Selkeät ohjeet somessa, vaikka Youtube-videoilla, miten se toimii. Samalla voisi esitellä itsensä.
- Pitää muistaa, etteivät nuoret ole mikään homogeeninen ryhmä ihmisiä: meitä ei yhdistä mikään muu iän lisäksi.
- Lasten ja nuorten kuuntelu on vahvuus päätöksenteossa, he osaavat usein ajatella asioita toisesta näkökulmasta ja ”outside the box”: jos on mahdollisuus laajempaan näkökulmaan, se kannattaa ehdottomasti hyödyntää.
- Hyödynnettävä myös kokemusasiantuntijuutta eli nuoria, joilla henkilökohtaista kokemusta vaikkapa lastensuojelusta.